

UZASADNIENIE
do rozporządzenia Nr 3/2004
Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie
z dnia 22 kwietnia 2004 r.
w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu
azotu ze źródeł rolniczych

Ww. projekt rozporządzenia stanowi realizację upoważnienia określonego w art. 47 ust. 7 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. – Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 wraz z późniejszymi zmianami). Przepis ten upoważnia dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej do opracowania programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, dla każdego z obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych należy ograniczyć. Program wprowadza się w drodze rozporządzenia stanowiącego akt prawa miejscowego. Program stanowi załącznik do rozporządzenia.

Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie na podstawie art. 47 ust. 3 określił następujące wody powierzchniowe jako wody wrażliwe na zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych : rzeka Płonia od źródeł do przekroju w km 13,8, wody jezior: Będgoszcz, Miedwie, Płonno, Płoń, Zaborsko i Żelewo znajdujące się w zlewni rzeki Płoni oraz obszar szczególnie narażony, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć to jest obszar zlewni rzeki Płoni od źródeł do przekroju w km. 13,8. Określenie ww. wód i obszaru nastąpiło rozporządzeniem Nr 9/2003 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć. W załączniku nr 1 tego rozporządzenia wymieniono miejscowości położone w wyznaczonym obszarze szczególnie narażonym. Rozporządzenie określające ww. wody i obszar stanowi również akt prawa miejscowego.

Program zawiera podstawowe kierunki i zakres działań oraz konieczne środki zaradcze, umożliwiające zmniejszenie zanieczyszczenia wód oraz zabezpieczenie tych wód przed zanieczyszczeniem, spowodowanym przez azotany pochodzące z działalności rolniczej. Kierunki i zakres działań oraz konieczne środki zaradcze zostały ustalone w oparciu o wyniki “Analizy specyfiki obszaru szczególnie narażonego – zlewni rzeki Płoni do przekroju w km. 13,8”, która stanowi szczegółowe uzasadnienie programu.

Celem programu jest poprawa naruszonych standardów środowiska i przywracanie wymaganych przepisami prawa standardów jakości wód, szczególnie wód Jeziora Miedwie jako wód wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, pozostałych wód zlewni wykazujących eutrofizację.

Naczelną zasadą niniejszego programu jest założenie, że nie można chronić środowiska naturalnego (jakości zasobów wodnych) kosztem zysków rolnika, lecz należy to robić poprzez zwiększenie jego świadomości i umiejętności oraz przez wprowadzenie lepszych technologii, które powodują lepsze wykorzystanie składników nawozowych i ograniczają ich straty do środowiska, szczególnie wodnego.

Przy formułowaniu zapisów programu kierowano się ustaleniami art.84 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 wraz z późniejszymi zmianami).

Biorąc powyższe pod uwagę program obejmuje następujące kierunki działań :

- 1) poprawa praktyki rolniczej, obejmująca środki zaradcze związane ze zmianą procesów nawożenia, gospodarki nawozami i gospodarki gruntami w gospodarstwach rolnych;
- 2) edukacja i doradztwo, obejmujące działania związane ze szkoleniem rolników oraz doradztwem dla gospodarstw rolnych w zakresie dobrych praktyk rolniczych;
- 3) kontrolę rolniczych źródeł zanieczyszczeń, obejmującą działania związane z kontrolą wypełniania przez rolników obowiązków wynikających z programu;
- 4) monitoring skuteczności programu, obejmujący monitoring stanu rolnictwa oraz monitoring efektów realizacji programu obejmujący działania związane z monitoringiem wód i gleb w punktach charakteryzujących wpływ rolnictwa na zanieczyszczenie wód związkami azotu ze źródeł rolniczych;
- 5) działania wspomagające, związane z realizacją obowiązkowych środków zaradczych przez rolników oraz działalnością szkoleniową, doradczą i monitoringową.

dla których w programie ustalono szczegółowy zakres działań niezbędnych do przywrócenia standardów jakości środowiska w wyznaczonym obszarze szczególnie narażonym.

W programie ujęto również harmonogram rzeczowo-finansowy planowanych działań, wskazano podmioty, do których skierowane są obowiązki ustalone w programie oraz określono dodatkowe obowiązki dla gospodarstw rolnych zobowiązanych na mocy innych przepisów do uzyskania pozwolenia zintegrowanego. Określono również obowiązki dla organów realizujących program w zakresie przekazywania danych oraz sposób kontroli oraz dokumentowania realizacji programu i jego efektów.

Projekt rozporządzenia zgodnie z wymaganiami § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 4, poz. 44 z 2003 r.) poddano uzgodnieniu z zainteresowanymi użytkownikami gruntów rolnych, przedstawicielami organizacji rolniczych, przedstawicielami użytkowników wód oraz właściwymi organami administracji samorządowej, służbami ochrony środowiska i organizacjami ekologicznymi działającymi na terenie obszaru szczególnie narażonego.

W tym celu zrealizowano następujące działania potwierdzeniem których są następujące dokumenty znajdujące się w posiadaniu Zarządu :

1. Zamieszczono treść projektu „Program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych na terenie obszaru szczególnie narażonego – zlewni rzeki Płoni do przekroju w km 13,8’ – zwanym dalej Projektem programu – w witrynie internetowej RZGW w Szczecinie pod adresem: www.rzgw.szczecin.pl w panelu pt. „Projekty rozporządzeń Dyrektora RZGW Szczecin”.
2. Zaproszenie ,wraz z informacją wstępną, z dnia 21.11.2003r. dla przedstawicieli władz naczelných instytucji szczebla regionalnego i wojewódzkiego reprezentujących resort rolnictwa, rolnicze związki zawodowe, doradztwo rolnicze, związki hodowców i producentów rolnych oraz sektor rybactwa na pierwsze spotkanie uzgodnieniowe w sprawie projektu programu w dniu 01.12.2003r. w siedzibie RZGW w Szczecinie.
3. Ogłoszenie w lokalnej prasie informacji na temat zaplanowanych spotkań uzgodnieniowych w sprawie projektu programu dla rolników z obszaru szczególnie narażonego.

4. Przedłożenie do zaopiniowania Projektu programu przez Radę Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego.
5. Pierwsze spotkanie uzgodnieniowe z dnia 01.10.2003r. : (Sprawozdanie + lista obecności).
6. Stanowisko Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego – Uchwała nr 5/2003r.
7. Zaproszenie na spotkanie uzgodnieniowe dla wszystkich zainteresowanych projektem programu z gmin organizowane w dniu 10.12.2003r. w Urzędzie Miasta Stargard Szczeciński. W piśmie zwrócono się również do urzędów gmin z prośbą o wywieszenie informacji w powyższej sprawie na ich terenie.
8. Zaproszenie na spotkanie uzgodnieniowe dla wszystkich zainteresowanych projektem programu z gmin organizowane w dniu 11.12.2003r. w Urzędzie Miasta i Gminy w Pyrzycach. W piśmie zwrócono się również do urzędów gmin z prośbą o wywieszenie informacji w powyższej sprawie na ich terenie.
9. Zaproszenie na spotkanie uzgodnieniowe dla wszystkich zainteresowanych projektem programu z gmin organizowane w dniu 12.12.2003r. w Urzędzie Miasta i Gminy w Barlinku. W piśmie zwrócono się również do urzędów gmin z prośbą o wywieszenie informacji w powyższej sprawie na ich terenie.
10. Spotkanie uzgodnieniowe dla zainteresowanych użytkowników gruntów rolnych, przedstawicieli organizacji rolniczych, przedstawicieli użytkowników wód oraz właściwych organów administracji samorządowej, służb ochrony środowiska i organizacji ekologicznych – Urząd Miasta w Stargardzie Szczecińskim, 10.12.2003r. (Sprawozdanie + lista obecności).
11. Spotkanie uzgodnieniowe dla zainteresowanych użytkowników gruntów rolnych, przedstawicieli organizacji rolniczych, przedstawicieli użytkowników wód oraz właściwych organów administracji samorządowej, służb ochrony środowiska i organizacji ekologicznych – Urząd Miasta w Pyrzycach, 11.12.2003r. (Sprawozdanie + lista obecności).
12. Spotkanie uzgodnieniowe dla zainteresowanych użytkowników gruntów rolnych, przedstawicieli organizacji rolniczych, przedstawicieli użytkowników wód oraz właściwych organów administracji samorządowej, służb ochrony środowiska i organizacji ekologicznych – Urząd Miasta w Barlinku, 12.12.2003r. (Sprawozdanie + lista obecności).
13. Pisemne przekazanie treści projektu programu do przedstawicieli organizacji rolniczych oraz właściwych organów administracji samorządowej, służb ochrony środowiska i organizacji ekologicznych z prośbą o dokonanie analizy przesłanego dokumentu oraz jego uzgodnienie, w tym do:
 - a. instytucji doradczych oraz inspekcyjnych działających w wyznaczonym obszarze (17.12.2003r.):
Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Szczecinie,
Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Zachodniopomorska Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Szczecinie,
Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Koszalinie,
Stacja Chemiczno- Rolnicza w Szczecinie ,
Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gorzowie Wielkopolskim,
 - b. Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego (pismo ZWO-5505-6-6/03))
 - c. starostw powiatowych leżących w wyznaczonym obszarze szczególnie narażonym (pismo ZWO-5505-6-7/03).

- b. urzędów gmin leżących w wyznaczonym obszarze szczególnie narażonym (pismo ZWO – 5505-6-6/03)
 - c. innych zainteresowanych z obszaru szczególnie narażonego (pismo ZWO-5505-6—6/03)
14. W dniach 16.01.2004r. i 29.01.2004r. odbyły się z inicjatywy RZGW spotkania robocze w sprawie uzgodnienia szczegółowego harmonogramu rzeczowo-finansowego w zakresie kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczeń oraz systemu monitorowania programu działań, w których udział wzięli przedstawiciele niżej wymienionych instytucji:
- d. Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie,
 - e. Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szczecinie,
 - f. Państwowego Instytutu Geologicznego, Oddz. Zachodniopomorski,
 - g. Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych, Oddz. W Szczecinie,
 - h. Stacji Chemiczno-Rolniczej w Szczecinie.
- Z przeprowadzonych spotkań sporządzono sprawozdania:
Sprawozdanie ze spotkania roboczego odbytego w dniu 16.01.2004r.
Sprawozdanie ze spotkania roboczego odbytego w dniu 29.01.2004r.

Przeprowadzona procedura uzgodnieniowa w zasadzie nie wykazała konieczności większej korekty projektu programu. Zgłaszane przez rolników i zainteresowanych użytkowników wód uwagi dotyczyły generalnie wyjaśnienia niektórych zagadnień zapisanych w programie. Jedną istotną uwagę była uwaga zgłoszona przez Starostwa w Gryfinie i Choszcznie. Starostwa te wprawdzie wydały postanowienia uzgadniające projekt programu ale z uwagą w uzasadnieniu stwierdzającą, że starostwo nie ma kompetencji do wykonywania kontroli gospodarstw rolnych. Ponieważ podobne uwagi zgłaszano w innych Regionach Wodnych – Departament Zasobów Wodnych Ministerstwa Środowiska wystosował do rzgw interpretację zaistniałego problemu, stwierdzając, że kompetencje w zakresie kontroli gospodarstw rolnych posiada Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska i to jego należy wskazywać jako tego do którego kieruje się obowiązki związane z kontrolą rolniczych źródeł zanieczyszczenia.

Biorąc powyższe pod uwagę dokonano zmiany w zapisach tej części programu.

W stosunku do wersji pierwotnej, projekt został skorygowany pod względem zastosowanych oznaczeń typu rozdział, paragraf, ustęp, punkt, litera. Wprowadzono w tym podziale nowy podział dodając „dział”. Korekta ta jest tylko korektą formalną ze względu na ocenę prawną projektu wskazującą, że pod ww. względem nie w pełni stosuje się on do zasad techniki prawodawczej.

Przed ostatecznym wydaniem rozporządzenia wprowadzającego ww. program poinformowano pisemnie te jednostki, do których skierowano w programie obowiązki które uległy jakiegokolwiek zmianie w zapisach będącej efektem dokonanej procedury uzgodnieniowej z prośbą o zgłoszenie ewentualnych zastrzeżeń.

Stosownie do zapisów art. 40 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, odstąpiono od przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko programu, po uzyskaniu pisemnej akceptacji ww. zamiaru od Wojewody Zachodniopomorskiego (pismo z dnia 22 marca 2004 r. znak SR-Ś-26617/8-1/04), który w tym przypadku jest właściwym organem ochrony środowiska na naszego Zarządu jako organu opracowującego projekt programu.

Realizacja programu pociąga za sobą znaczne środki finansowe. Ogólny zakładany koszt realizacji programu przez cztery lata wyniesie 64 3430 tys. zł z czego 60 000 tys. zł to zakładany koszt wyposażenia gospodarstw w urządzenia do gromadzenia gnojówki i obornika Koszty te poniosą rolnicy. Pozostała część kosztów realizacji programu obciąża budżety tych

do których skierowano te obowiązki. Znaczące koszt realizacji programu wynikają z niezbędnych do realizacji zadań w zakresie edukacji i doradztwa. Zakłada się, że wymagane koszty jednostki te zapewnią we własnym zakresie, a źródłem ich pozyskania mogą być też różnego rodzaju fundusze pomocowe zarówno krajowe jak i zagraniczne. Wszystkie zakładane koszty były ustalane w wyniku rozmów lub korespondencji z jednostkami do których skierowano te obowiązki.